

ปาฐกถาวิชาการศึกษาทั่วไป ครั้งที่ 1
เรื่อง “วิชาศึกษาทั่วไปกับการสร้างบัณฑิตไทยในศตวรรษที่ 21”
โดยศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน
ประธานกรรมการการศึกษา และนายกสภามหาวิทยาลัยศรีปทุม
วันอังคารที่ 18 พฤษภาคม 2547 เวลา 13.30-15.00 น.
ณ ห้อง 5-901 อาคารสยามบรมราชกุมารี

ท่านอาจารย์ที่เคารพ

ผมมีความยินดีที่วันนี้ได้มีโอกาสบรรยายพิเศษในเรื่อง “วิชาศึกษาทั่วไปกับการสร้างบัณฑิตไทยในศตวรรษที่ 21” ผมขอแสดงความชื่นชมยินดีที่ทางสำนักช่างเข้าปีที่เจ็ดในวันนี้ การที่มหาวิทยาลัยศรีปทุมได้มีหน่วยงานกลางให้บริการการสอนวิชาศึกษาทั่วไปแก่ทุกคณะ ถือได้ว่าเป็นการให้ความสำคัญกับเรื่องของวิชาศึกษาทั่วไป เพราะมีน้อยแห่งที่จะจัดให้มีโครงสร้างของหน่วยงานในระดับเทียบเท่าคณะขึ้นมารองรับหลักสูตรและการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป ได้มีความพยายามกันหลายแห่ง แต่ไม่ค่อยประสบความสำเร็จ เพราะฉะนั้น การที่มหาวิทยาลัยศรีปทุมได้จัดให้มีหน่วยงานกลางและทำงานได้ต่อเนื่องมาเป็นปีที่เจ็ด ก็แสดงให้เห็นถึงการยอมรับในความสำคัญของวิชาศึกษาทั่วไป ณ สถาบันแห่งนี้ ผมเองเคยอยู่มหาวิทยาลัยตอนที่เรียนอยู่ในสหรัฐอเมริกา ที่นั่นเขามี college ที่เขาเรียกว่าเป็น general college สอนวิชาทั่วไปโดยเป็นคล้ายๆ กับวิทยาลัยชุมชน แต่ที่ตั้งอยู่ในมหาวิทยาลัย แล้วเด็กที่จบสองปีจาก general college ส่วนใหญ่ก็จะ transfer ไปเรียนในหลักสูตรปริญญาตรี ส่วนใหญ่ก็จะไปในคณะต่างๆ ในมหาวิทยาลัยนั่นเอง บางส่วนอาจจะ terminate การศึกษา จบแล้วก็ไปสู่อาชีพการงาน แต่ว่าที่นั่นต่างจากวิทยาลัยชุมชนทั่วไป เพราะผู้เรียนเกือบร้อยเปอร์เซ็นต์ เข้ามาเรียนใน general college เพื่อเตรียมไปสู่สาขาวิชาการวิชาชีพในระดับปริญญา ผมไปดูงานที่นั่นด้วย เพราะว่าสนใจ ก็พบว่า เป็น C ที่มีการเรียนการสอนที่ดีที่สุด หมายความว่า นอกจากตัวหลักสูตรดีแล้วนี้ ผู้สอนเป็นตัวอย่างของผู้สอนที่ดีในระดับมหาวิทยาลัย เขาจะมีการเลือกเฟ้นคณาจารย์ มีการพัฒนาคณาจารย์เพื่อให้รู้วิธีสอนวิชาศึกษาทั่วไป และเขาแก้ปัญหาได้สำเร็จ เพราะนักวิชาการมือดีทั้งหลาย จบปริญญาเอกก็ยอมไปอยู่ C เพราะไปอยู่แล้วนี้มีความรู้สึกว่าได้มาอยู่ในสถาบันที่ใครๆ ก็ยอมรับกันทั้งมหาวิทยาลัย ว่ามีวิธีสอนที่ดีที่สุด เกือบจะเรียกว่าวิทยาลัยสาธิตการสอนของอุดมศึกษา และคนที่ทำหน้าที่เป็นคณบดีของวิทยาลัยแห่งนี้ ทั้งๆ ที่สอนสองปีแล้วไม่มีปริญญา ก็เป็นปรมาจารย์ที่เป็นที่ยอมรับทั้งประเทศ แล้วเมื่อผมก็ไปเรียนวิชาอุดมศึกษากับท่าน ถึงได้เห็นว่า การสอนดีในระดับมหาวิทยาลัยนี้เป็นอย่างไร ปัญหาที่ยากลำบากสำหรับเรื่องการมีหน่วยงานศึกษาทั่วไปนี้ ก็คือพวกเรานี้เรียนมาในลักษณะที่เป็น specialist ในแต่ละเรื่อง เมื่อเราจะต้องมาสอนวิชาทั่วไป แล้วก็ทำให้เป็นที่น่าสนใจ เป็นปัญหาที่ยากยิ่ง เพราะนักศึกษาเองเมื่อเขาเข้ามามหาวิทยาลัย เขาก็คิดถึงวิชาเฉพาะที่เขาจะออกไปแล้วไปสู่อาชีพ พอมาเรียนวิชาที่มันไม่ใช่วิชาเฉพาะ เขาสนใจก็จะน้อย เพราะฉะนั้น ผู้สอนก็ต้องมีวิธีจูงใจ การให้ motivation อะไรต่างๆ และก็รวมทั้งเทคนิควิธีการที่สัมพันธ์กับลักษณะหลักสูตร และเดี่ยวจะได้พูดกันในรายละเอียด ผมจึงดีใจที่วันนี้ได้มีโอกาสมาพูดในเรื่องที่ตัวผมเองมีความสนใจ และก็ติดตามเรื่องเหล่านี้มาด้วยความสนใจตลอด และทุกแห่งที่ผมมีโอกาสออกแบบหลักสูตร ก็จะทำหลักสูตรศึกษาทั่วไปในแนวที่คิดว่า เป็นไปตามปรัชญาและเจตนารมณ์ เช่น ที่มหาวิทยาลัยสุรนารีก็จะเป็นแบบศึกษาทั่วไป ที่ใกล้เคียงกับเกณฑ์ของทบวงหรือที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชซึ่งทำมาชัสิบห้าปีแล้ว ก็จะมีศึกษาทั่วไปในลักษณะที่ต่างไปจากที่อื่น ข้อลำบากอีกประการหนึ่งก็คือว่า วิชาศึกษาทั่วไปนี้ มิใช่วิชาเบื้องต้นของศาสตร์แขนงต่างๆ เพราะฉะนั้นมันจะขาดแคลนพวกหนังสือตำรับตำรา ที่ที่เขาทำสำเร็จนี้ เขามักจะต้องสร้างตำราของ C เป็นการเฉพาะ ให้สัมพันธ์กับหลักสูตรที่ต้องการพัฒนาขึ้น ดังนั้นก็เป็นความยากลำบากอีกประการหนึ่ง ไม่เหมือนกับสาขาวิชาเฉพาะ ซึ่งเขาสามารถจะเลือกตำรับตำราที่ใครเขียนแล้วเหมาะแล้วก็เอามาสอนกันได้ ผมจะแบ่งเรื่องที่จะพูดวันนี้ ออกเป็น 3 เรื่อง แล้วก็อาจจะใช้เวลาไม่หมดตามที่มอบไว้ให้ หนึ่งชั่วโมงครึ่งถึงสองชั่วโมง เพราะเหตุว่า ตอนที่รับมาพูดนี้ รัฐบาลเขายังไม่ได้เลื่อนอภิปรายไม่ไว้วางใจ เขาจะทำคอนปลาตเดือน อยู่ๆ เขาก็เลื่อนมาเป็นวันที่ 19 คือพรุ่งนี้ เรื่องการอภิปรายไม่ไว้วางใจก็ต้องเตรียมไม่น้อยกว่าเรื่องสอน มีหนังสือที่จะต้อง screen

มากกว่าด้วย วันนี้ก็เป็นวันที่ตามตัวกัน เพราะว่า เวลาจะอภิปราย เช่นสมมติในทางการศึกษามีสี่คน ก็ต้องมาแบ่งกันว่าใครจะเอาเรื่องไหน เหมือนสอนนะ ข้อมูลพอไม่พอ จะต้องไม่ซ้ำกัน จะต้องอะไรต่างๆ กติกามันเยอะ จะต้องไม่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่สาม ทั้งๆ ที่เรื่องมันเป็นของบุคคลที่สามอย่างนี้เป็นต้น เช่น ข้อเสนอว่า ก็เลยต้องขอพบกันครึ่งทาง ก็คือว่า อาจจะพูดซักชั่วโมงหนึ่ง เสร็จแล้วก็ขอไปทำหน้าที่ช่วยเขาเตรียมในเรื่องการอภิปรายไม่ให้ว่างใจในวันพรุ่งนี้

คือเรื่องแรกนี่อยากจะพูดถึงเรื่องมาตรฐานการอุดมศึกษาไทย และเรื่องที่สองนี้ ไหนๆ วันนี้ก็เป็นวันประวัติศาสตร์อย่างเข้าปีที่เจ็ด เราก็น่าจะดูเรื่องความเป็นมาของวิชาศึกษาทั่วไป และก็อาจจะดูความเป็นไปว่ามันจะไปกันยังไง แล้วท้ายที่สุดก็จะมาเข้าหัวข้อเรื่องที่ยากให้พูด ก็คือ ความเป็นพลเมืองความเป็นพลโลกของบัณฑิตยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 และถ้าเรากล่าวว่าบัณฑิตยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 ควรจะมีคุณลักษณะอย่างที่ว่านี้ หลักสูตรศึกษาทั่วไปซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างบัณฑิต แต่ไม่ใช่ทั้งหมด มันมีส่วนไหนอย่างไรที่เราจะเข้าไปเกี่ยวข้องร่วมมือกับวิชาเฉพาะและอื่นๆ

ขอเริ่มจากมาตรฐานการอุดมศึกษาไทย แล้วเดี๋ยวผมจะมอบต้นฉบับของบทความ ที่จริงก็คืออันที่เคยใช้เสนอในที่ประชุมของทบวงที่สัมมนาเรื่องมาตรฐานการศึกษา แต่อันนี้เป็นฉบับย่อ และทำขึ้นเพื่อเป็นประโยชน์ในการดูรายละเอียดเพิ่มเติมที่ผมพูด คือ เรื่องของพัฒนาการของเกณฑ์มาตรฐานของอุดมศึกษาไทย แบ่งออกเป็น 4 ยุค คือ

ยุคที่ 1 ก่อน พ.ศ. 2502 ก่อนการก่อตั้งสภาการศึกษาแห่งชาติ มีมหาวิทยาลัย 5 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ (มหาวิทยาลัยมหิดล) ในยุคนี้ มหาวิทยาลัยกระจายสังกัดต่างกระทรวง เช่น มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สังกัดกระทรวงเกษตร มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข มหาวิทยาลัยศิลปากร และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นมหาวิทยาลัยอิสระ นอกกระบบ ดังนั้น การกำหนดมาตรฐานและการกำหนดหลักสูตรเป็นอำนาจของสภามหาวิทยาลัยแต่ละแห่ง ไม่มีระบบหรือเกณฑ์กลาง ซึ่งได้สืบทอดความเป็นอิสระและเสรีภาพทางวิชาการตามคตินิยมตะวันตก โดยมีระบบการศึกษาแบบรายปี ไม่มีหน่วยกิต มีการสอบเป็นรายปี เรียกว่า “หลักสูตรแบบรายปี”

ยุคที่ 2 พ.ศ. 2502 – 2515 มีการก่อตั้งสภาการศึกษาแห่งชาติขึ้น ได้มีการโอนมหาวิทยาลัยทั้ง 5 แห่ง ไปสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี และให้สภาการศึกษาแห่งชาติเป็นผู้กำกับ สภาการศึกษาแห่งชาติจึงเป็นผู้กำหนดและเห็นชอบหลักสูตร สิ่งที่เกิดขึ้นในช่วงที่มีสภาการศึกษาแห่งชาติเป็นสำนักงานกลาง กำกับดูแลมหาวิทยาลัย เกี่ยวกับมาตรฐานและการเห็นชอบหลักสูตร คือ มีการนำระบบหน่วยกิตเข้ามาใช้และถือเป็นส่วนหนึ่งของมาตรฐานเป็นครั้งแรกของไทย ก่อนหน้านั้นไม่มี สมัยผมเรียนก็ไม่ใช้หน่วยกิต เรียนเป็นรายปี และมีที่วิชาที่ว่าไปแล้วก็ได้-ตกเป็นปีๆ อาจจะมีการสอบกลางเทอม กลางปี แต่ว่าตัดสินได้-ตกกันเป็นปีๆ ถ้าตกทั้งปีก็ต้องซ้ำชั้น เพราะฉะนั้น การที่นำเอาระบบหน่วยกิตเข้ามาใช้ในช่วงมีสภาการศึกษา จึงถือเป็นส่วนหนึ่งของมาตรฐานการศึกษาไทยเป็นครั้งแรก การนำเข้ามา มีการนำเข้ามา 2 ทาง คือ ทางที่ 1 ก่อนการก่อตั้งสภาการศึกษาแห่งชาติได้มีการทำสัญญาความร่วมมือผ่านองค์กรความร่วมมือระหว่างประเทศสหรัฐอเมริกาเรียกว่า “INDIANA CONTRACT” ซึ่งมาช่วยวิทยาลัยวิชาการศึกษา (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ) และช่วยคณะครุศาสตร์ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และช่วยก่อตั้งสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จากความร่วมมือดังกล่าวทำให้มีการแลกเปลี่ยนอาจารย์ และส่งอาจารย์ไปศึกษาผ่าน INDIANA CONTRACT เป็นทางแรกที่นำระบบหน่วยกิตสหรัฐอเมริกามาใช้ในไทย ทางที่ 2 ระบบหน่วยกิตเข้ามาในระยะสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยคนไทยนิยมไปศึกษาที่สหรัฐอเมริกา ทำให้ระบบการศึกษา แบบหน่วยกิตเข้ามาแพร่หลายในไทย โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยตั้งใหม่ เช่น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นต้น ขณะเดียวกันมีการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำ เช่น ปริญญาตรี สาขา ด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ กำหนดเกณฑ์ขั้นต่ำไว้ไม่น้อยกว่า 115 หน่วยกิต ขั้นต่ำจริงๆ ขั้นสูงไม่ได้พูด สาขาด้านวิทยาศาสตร์ เกณฑ์ขั้นต่ำไม่น้อยกว่า 130 หน่วยกิต เป็นต้น ไม่มีการกำหนดเกณฑ์ขั้นสูง เรียกว่าการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ โดยกำหนดเป็นจำนวนหน่วยกิต และแต่ละกลุ่มสาขาวิชากำหนดจำนวนหน่วยกิตไม่เท่ากัน โดยพยายามปรับลดหลักสูตรที่เกินกว่า 4 ปี ให้เป็นหลักสูตร 4 ปี รวมทั้งได้มีการกำหนดการเรียกชื่อปริญญา ซึ่งตอนนั้นมีปัญหา ในอดีตให้มหาวิทยาลัยเป็นผู้กำหนดชื่อปริญญาของแต่ละแห่ง เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรียกชื่อปริญญาตามสาขาวิชาชีพ เมื่อจัดตั้ง

สภาการศึกษา จึงได้กำหนดชื่อปริญญาโดยเปลี่ยนจากการกำหนดชื่อปริญญาตามสาขาวิชาชีพ เป็นกำหนดชื่อปริญญาตามกลุ่มศาสตร์ เช่น ศิลปศาสตรบัณฑิต วิทยาศาสตร์บัณฑิต เป็นต้น

ดังนั้น ในยุคที่ 2 มีการจัดตั้งสภาการศึกษา แห่งชาติขึ้น ได้มีการกำหนดมาตรฐานอุดมศึกษาขั้นต่ำเป็นหน่วยกิต และการกำหนดการเรียกชื่อปริญญา ให้การเห็นชอบหลักสูตร มีการตั้งคณะกรรมการตรวจหลักสูตรทุกฉบับ โดยผู้ที่เปิดหลักสูตรต้องไปชี้แจง ทำให้เกิดปัญหา คือกรรมการผู้พิจารณาหลักสูตรมาจากสถาบันไหนก็เอาหลักสูตรนั้นมาพิจารณาโดยยึดคนเป็นที่ตั้ง และผู้พิจารณาหลักสูตรมีความรู้ไม่ทันสมัยและเมื่อกำหนดเกณฑ์มาตรฐานไปแล้ว จะทราบถึงการรับไปปฏิบัติโดยใช้ระบบการตรวจสอบ (Pre – Audit) ก่อนจะเปิดสอนหลักสูตรนั้น ๆ

ยุคที่ 3 พ.ศ. 2515 – 2546 ก่อตั้งทบวงมหาวิทยาลัยโดยคณะปฏิวัติ รวมระยะเวลา 31 ปี และเมื่อ 7 กรกฎาคม 2546 เปลี่ยนเป็น สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ในยุคที่ 3 นี้ ระยะเวลาเป็นทบวงมหาวิทยาลัยสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ต่อมาเป็นทบวงมหาวิทยาลัยอิสระ ได้ดำเนินการต่อเนื่องจากสภาการศึกษาแห่งชาติ คือ

1. กำหนดเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรให้ครบทุกระดับ ทั้งอนุปริญญา ปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก ประกาศนียบัตรบัณฑิต และประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง

2. ทบวงมหาวิทยาลัยได้มีการเพิ่มหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรปริญญาตรีสาเหตุเกิดจากผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศและนักวิเคราะห์หลักสูตรเห็นว่า เป็นหลักสูตรที่แคบและมีลักษณะเชิงผลิตคนไปในแนววิชาชีพแต่ไม่ช่วยให้เกิดความรู้รอบ ดังนั้น จึงได้นำ General Education จากต่างประเทศเพื่อผลิตให้นิสิตรู้เรื่องและเข้าใจตนเอง ผู้อื่น และสังคมด้วย เรียกว่า หมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป และกำหนดให้เกิดหน่วยกิต จากกลุ่มวิชาต่าง ๆ รวมไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต เท่ากับ 1 ใน 4 – 5 ของหลักสูตร ซึ่งมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ก็นำวิชาต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้วมาจัดไว้ในหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป เช่น วิชาเบื้องต้น วิชาพื้นฐานต่าง ๆ เป็นต้น เมื่อมีการประเมินภายหลัง พบว่า ไม่ได้ผลตามจุดมุ่งหมายของการเป็นวิชาพื้นฐานทั่วไป เพราะมหาวิทยาลัยไปเอาวิชา เฉพาะที่ไม่เบ็ดเสร็จในตัวและเตรียมไว้สำหรับคนที่ จะเรียนทางลึก และต้องใช้วิชาเหล่านั้นเป็นพื้นฐาน แต่ไม่ใช้สำหรับนิสิตนักศึกษาต่างสาขา เมื่อวิชาพื้นฐานทั่วไปไม่ได้ผลก็ควรยกเลิกโดยได้นำผลการวิจัยของ ดร. ไพฑูรย์ สินลารัตน์ ได้ศึกษามาปรับเปลี่ยน ในปี พ.ศ. 2532 ได้เปลี่ยนชื่อจากวิชาพื้นฐานทั่วไป เป็นวิชาศึกษาทั่วไป ซึ่งหมายถึง วิชาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรอบรู้อย่างกว้างขวาง มีโลกทัศน์ที่กว้างไกล มีความเข้าใจธรรมชาติตนเอง ผู้อื่น และสังคม เป็นผู้ใฝ่รู้ คิดอย่างมีเหตุผล สามารถใช้ภาษาติดต่อสื่อความหมายได้ดี มีคุณธรรม ตระหนักในคุณค่าของศีลธรรม วัฒนธรรมทั้งของไทยและประชาคมนานาชาติ สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน และดำรงตนอยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดี และระบุว่า สถาบันอุดมศึกษาอาจจัดวิชาศึกษาทั่วไป จำแนกเป็นรายวิชาหรือลักษณะบูรณาการใด ๆ ก็ได้ โดยผสมผสานเนื้อหาที่ครอบคลุมสาระของกลุ่มวิชาต่าง ๆ ในสัดส่วนที่เหมาะสม ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของวิชาศึกษาทั่วไป มีจำนวนหน่วยกิตไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต เมื่อมีการติดตามผลเพื่อนำมาปรับเกณฑ์มาตรฐาน หลักสูตรปี 2542 คณะกรรมการที่ดำเนินการปรับหลักสูตร เห็นควรให้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปใช้เกณฑ์ตามหลักสูตร ปี 2532 เช่นเดิม เพียงหาแนวปฏิบัติให้มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ใช้ประโยชน์ของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ตามวัตถุประสงค์ โดยมีการกระตุ้นให้มีการผสมผสานวิชา สร้างวิชาการใหม่ ๆ ขึ้น อย่างไรก็ตาม พบว่าเกิดปัญหาในการบูรณาการมาก ๆ ทำให้วิชานั้น ๆ สอนโดยผู้สอนคนเดียวไม่ได้ ต้องจัดทีม เพื่อสอนวิชาดังกล่าว

3. การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรให้กลายเป็นเกณฑ์กลาง แทนเกณฑ์ขั้นต่ำ เพราะมีมหาวิทยาลัยเอกชนโอนจากสำนักงานการศึกษาเอกชนมาสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ในปี 2517 ร่วมใช้เกณฑ์ด้วย ทำให้เกิดปัญหาโดยเฉพาะมหาวิทยาลัยเอกชน ซึ่งอาศัยการเก็บหน่วยกิตมาเป็นค่าใช้จ่ายในการศึกษาของนิสิต นักศึกษา จึงเป็นที่มาของการใส่เพดานหน่วยกิต เช่น ปริญญาตรี จำนวนหน่วยกิต ไม่น้อยกว่า 120 หน่วยกิต แต่ไม่เกิน 150 หน่วยกิต

4. การกำหนดการเรียกชื่อปริญญา เกิดปัญหา เนื่องจากทบวงมหาวิทยาลัยออกประกาศการเรียกชื่อปริญญาแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มศิลปศาสตร์ กลุ่มวิทยาศาสตร์ กลุ่มวิชาชีพและกลุ่มเทคโนโลยี ทำให้เรียกชื่อปริญญานอกเหนือจากที่ประกาศไม่ได้ เช่น มหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่งสอนดนตรี เพื่อให้คนเป็นนักดนตรีเชิงปฏิบัติ จึงขอใช้ชื่อปริญญาเป็น ดนตรีบัณฑิต ทำให้ทบวงมหาวิทยาลัยแย้งว่า ชื่อปริญญาดังกล่าวไม่ตรงตามที่ประกาศ ต้องเป็นศิลปศาสตรบัณฑิต (ดนตรี) ทำให้

มหาวิทยาลัยดังกล่าว ไม่สามารถเปิดสอนในหลักสูตรนั้นได้ จึงได้มีการทบทวนการกำหนดเกณฑ์เรื่องชื่อปริญญา โดยได้ออนให้คณะกรรมการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร เป็นผู้รับผิดชอบในการกำหนดเกณฑ์เรื่องชื่อปริญญาต่อไป

ยุคที่ 4 ตั้งแต่วันที่ 7 กรกฎาคม 2546 ถึงปัจจุบัน ได้จัดตั้งคณะกรรมการการอุดมศึกษา สิ่งที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร เนื่องจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ รวมทั้ง พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับใหม่ กำหนดให้มหาวิทยาลัยของรัฐเป็นนิติบุคคล มีความเป็นอิสระเสรีภาพทางวิชาการ สามารถจัดระบบบริหารที่เป็นของตนเอง อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสภาพเรื่อง คือ วิชาการบริหารงานบุคคล การเงิน และการจัดการทั่วไป ให้เสร็จสิ้นในระดับมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นระบบการกระจายอำนาจสมบูรณ์แบบ แต่อำนาจในการกำหนดมาตรฐานการศึกษายังเป็นอำนาจของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา จึงมีการนำเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรทุกระดับมาทบทวนเพื่อให้สอดคล้องกับหลักของการมีอิสระ หลักของความคล่องตัว หลักการกระจายอำนาจ

ปัญหาของเกณฑ์มาตรฐานอุดมศึกษาไทยจากอดีตถึงปัจจุบัน

1. เกณฑ์มาตรฐานอุดมศึกษาไทย ไม่ครอบคลุมภารกิจทุกด้าน ส่วนมากเกณฑ์หลักสูตรเกี่ยวกับการเรียนการสอน แต่เกณฑ์เรื่องการวิจัย บริการวิชาการ ทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นภารกิจหลัก ไม่มีเกณฑ์มาตรฐาน ดังนั้นเมื่อสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) มาประเมินคุณภาพ เมื่อไม่มีเกณฑ์ในการกำหนดมาตรฐานครบทุกด้าน การประเมินก็ไม่ครบถ้วน
2. ไม่สะท้อนแนวทางการปฏิรูปการศึกษา การปฏิรูปการเรียนรู้ทุกระดับซึ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คิดเป็นทำเป็น แก้ปัญหาเป็น มีทักษะในการเรียนรู้ ใฝ่รู้และเรียนรู้ตลอดชีวิต เกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดครบถ้วนตามวัตถุประสงค์มาน้อยเพียงใด
3. ไม่เอื้ออำนวยต่อความเป็นเลิศทางวิชาการ เพราะเกณฑ์ที่ตั้งเป็นเกณฑ์กลาง มีการตั้งกรอบ ทำให้ไม่เกิดนวัตกรรมใหม่ๆ

แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงเกณฑ์มาตรฐานอุดมศึกษาไทย

1. ให้ครอบคลุมภารกิจทุกด้านมากขึ้น
2. ตั้งเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ แทนเกณฑ์มาตรฐานกลาง เพราะหากตั้งเกณฑ์ขั้นสูง จะทำให้ไม่เอื้อต่อการเกิดสิ่งใหม่หรือการที่จะมีหลักสูตรที่เป็นนวัตกรรมใหม่
3. เกณฑ์มาตรฐานใหม่มีส่วนที่เป็นเอกภาพ และส่วนที่เป็นความหลากหลาย
4. มีผู้ร่วมพิจารณาเกณฑ์มาตรฐานอุดมศึกษากับสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษามากขึ้นเนื่องจากปัจจุบันหลายสาขาวิชาชีพมีสถาบันวิชาชีพที่มีอำนาจทางกฎหมาย มีสภาวิชาชีพเกิดขึ้น ทำหน้าที่กำหนดมาตรฐานวิชาชีพ มีหน้าที่ออกไปอนุญาต พัก ไล่และเพิกถอน กำกับจรรยาบรรณวิชาชีพ ดังนั้นจึงต้องร่วมกันกำหนดเกณฑ์มาตรฐาน

การเปรียบเทียบเกณฑ์มาตรฐานอุดมศึกษา (เดิม) พ.ศ. 2542 กับ (ร่าง) เกณฑ์มาตรฐานอุดมศึกษา (ใหม่)

(ร่าง) เกณฑ์มาตรฐานอุดมศึกษา (ใหม่) นั้น ต้องผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการการอุดมศึกษาก่อน จึงจะนำเกณฑ์มาตรฐานอุดมศึกษาใหม่มาใช้ ซึ่งเกณฑ์มาตรฐานอุดมศึกษาใหม่มีการปรับเปลี่ยนในเรื่องของการกำหนดหน่วยกิตให้เป็นเกณฑ์การขั้นต่ำในทุกหลักสูตร ทุกระดับปริญญา โดยเฉพาะปริญญาตรีมีการปรับเปลี่ยนดังนี้

หลักสูตรเดิม	หลักสูตรใหม่
- หลักสูตร 4 ปี 5 ปี ไม่เกิน 6 ปี	- หลักสูตร ระบุว่า ไม่เกิน 4 ปี ไม่เกิน 6 ปี ไม่เกิน 10 ปีหรือไม่เกิน 12 ปี (กำหนดเป็นปี โดยขึ้นอยู่กับมหาวิทยาลัยจะเป็นผู้กำหนดแบ่งภาคการศึกษา
- มีหลักสูตรต่อเนื่อง	- กำหนดหน่วยกิตเป็นเกณฑ์ขั้นต่ำ ระบุว่าไม่น้อยกว่าหน่วยกิต
- ระบบทวิภาค หรือเทียบเคียง	- โครงสร้างหลักสูตร เปลี่ยนวิชาเฉพาะ 6 ปี จาก
- กำหนดระยะเวลาการศึกษา เป็นภาคการศึกษาปีการศึกษา	
- กำหนดหน่วยกิตรวม (เกณฑ์กลาง)	

- โครงสร้างหลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไป 30 หน่วยกิต - อาจารย์ผู้สอนต้องมีปริญญาโท หรือผู้ช่วยศาสตราจารย์ไม่น้อยกว่า 1 คน	174 หน่วย เป็น 114 หน่วยกิต - คณะอาจารย์ประจำเปิดสาขาใด ๆ ไม่น้อยกว่า 3 คน และเป็นปริญญาโท หรือผู้ช่วยศาสตราจารย์ไม่น้อยกว่า 1 คน
--	--

กล่าวโดยสรุปเพื่อให้เกณฑ์มาตรฐานอุดมศึกษาได้ครอบคลุมภารกิจทุกด้าน โดยสอดคล้องกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ทั้ง 8 ด้าน คือ มาตรฐานด้านคุณภาพบัณฑิต มาตรฐานด้านการเรียนรู้ มาตรฐานด้านการสนับสนุนการเรียนรู้ มาตรฐานด้านการวิจัยและงานสร้างสรรค์ มาตรฐานด้านการบริการวิชาการ มาตรฐานด้านการทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม มาตรฐานด้านการบริหารจัดการ และมาตรฐานด้านระบบประกันคุณภาพภายใน จึงเป็นหน้าที่ของมหาวิทยาลัยจะต้องช่วยกันสร้างมาตรฐานการประกันคุณภาพภายในให้สอดคล้องกับการประเมินภายนอกต่อไป

วิชาศึกษาทั่วไปกับการสร้างบัณฑิตไทยในศตวรรษที่ 21

สิ่งที่ไม่มีความดีก็คือ ศตวรรษที่ 21 ทั่วโลกยอมรับว่า เป็นโลกในยุคไร้พรมแดน เป็นโลกที่มีการแข่งขันสูง ความร่วมมือก็เยอะ เป็นโลกที่จะต้องใช้ความรู้เป็นฐานของการพัฒนา ที่เรียกว่าเป็น Knowledge Base Society แล้วก็เกิดระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ ก็คือ Knowledge Base Economy ในลักษณะเช่นนี้ สิ่งที่เป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนา ก็คือคำย่อว่า Knowledge ธนาคารโลกได้ตั้งผู้เชี่ยวชาญวิเคราะห์และเสนอรายงานออกมาเมื่อ 3 ปีที่แล้ว ชื่อว่า Knowledge for Development ความรู้เพื่อการพัฒนา เขาไปศึกษาวิเคราะห์ประเทศต่างๆ ทั่วโลก และจัดกลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว กำลังพัฒนา ด้อยพัฒนา แล้วก็คิดว่า ปัจจัยที่ทำให้พัฒนาแล้ว ปัจจัยที่ทำให้กำลังพัฒนาหรือด้อยพัฒนานี้ มันอะไรกันแน่ ที่แรกเราก็นึกกันว่าเป็นความร่วมมือ ความจน เขาว่าไม่ใช่ จริงๆแล้วเป็นเรื่องของการมีความรู้มากหรือน้อยกว่ากัน ก็คือจนความรู้หรือรวยความรู้ แล้วเขาก็บอกว่า ความรู้มีอยู่สองส่วน ส่วนที่เป็นมรดกโลก ค้นพบ สะสมเอาไว้ แล้วแต่ใครจะสามารถไปขุดเจาะเอามาใช้ประโยชน์ได้มากกว่ากัน เครื่องมือขุดเจาะสำคัญที่สุดตอนนี้ คือ ICT เพราะเราสามารถสืบค้นและเข้าถึงแหล่งความรู้ได้ทั่วโลก ผ่านเทคโนโลยีที่เรียกว่า ICT ใครจะขุดเจาะได้มากกว่า ก็มีทักษะทางภาษาเข้ามาเกี่ยวข้อง เพราะฐานข้อมูลที่เป็นฐานความรู้ส่วนใหญ่จะเป็นภาษาอังกฤษ 85% เพราะฉะนั้น ถ้าใครมีความรู้ภาษาอังกฤษน้อย ก็ไม่สามารถจะขุดเจาะความรู้ได้อยู่ดี ผมเคยเล่าให้หลายแห่งฟัง เมื่อตอนผมเป็นอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี เมื่อปี พ.ศ. 2536 ผมแจกไอทีแอดเดรสให้กับนักศึกษาทุกคน พันกว่าคน คือสามารถจะเข้าไปใช้อินเทอร์เน็ตฟรี มีคิดให้ที่หอพักด้วย ที่นั้นมีจำนวน 2 คน ต่อหนึ่งเครื่อง สมัยนั้นก็ต้องถือว่าเยอะ เพราะเราคิดว่า นักศึกษาจะต้องเข้าถึง เราอยากให้เราสืบค้นอินเทอร์เน็ต คิดตั้งได้ 3 วัน เจอหน้าเขาก็บอกว่า เขาเรียกผมว่าพ่อใหญ่ เขาก็บอกว่า แหมคิดจริงเลย เทคโนโลยีของเราไปถึงไหนได้หมด เมื่อคืนเข้าไปดู Library Congress ของสหรัฐ ค้นเจอเรื่องที่อยากจะดู แล้วเป็นไง ดูไม่รู้เรื่อง เพราะอ่านภาษาอังกฤษไม่แตกฉาน ในที่สุดไปถึงก็เหมือนไม่ถึง กลายเป็นว่าภาษาตอนนี้เกินอุปสรรค เพราะฉะนั้น คนจะมีแต่เทคโนโลยีโดยไม่มีภาษาที่ดีพอ ไม่มีทางอะ ในโลกยุคนี้ไม่มีทางเด็ดขาด เพราะฉะนั้น เรื่องขีดความสามารถในการขุดเจาะเพื่อเอามรดกความรู้มาใช้ เรื่องส่วนนี้ก็ยังเป็นเรื่องได้เปรียบเสียเปรียบ การเข้าถึงแหล่งความรู้ก็ยังคงได้เปรียบเสียเปรียบ แต่พอมาดูอีกส่วนหนึ่งก็คือการสร้างความรู้ เพราะความรู้มันมีความจำกัดทางด้านวัฒนธรรม บางเรื่องต้องสร้างขึ้นมาถึงจะรู้ ที่เรามาใช้คำพูดๆ ในปัจจุบันนี้ว่า ภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่นนี้ คือมันเกิดจากเราสะสมและเราสร้างความรู้เฉพาะขึ้นมา ส่วนนี้มันก็เป็นเรื่องของงานวิจัยและพัฒนา R&D ซึ่งส่วนนี้ยังมีความแตกต่างกันมหาศาลเลย ในระหว่างประเทศต่างๆ ในโลก ตัวอย่างเช่น ประเทศไทยนี้ลงทุนเรื่อง R&D ในภาครัฐ คิดแล้ว 0.21 % ในขณะที่มาเลเซีย 2 % กว่าของ GDP สิงคโปร์ 4-5% ของ GDP แล้วเราลงทุนอย่างนี้ เราจะเอาผลงานวิจัยที่ไหนมา เราจะเอา R&D มาสร้างความรู้ได้มากน้อยแค่ไหน เราก็สู้เขาไม่ได้ แล้วในกระบวนการของการจัดการความรู้นี้ มันก็มีเรื่องของเผยแพร่ความรู้ มันมีเรื่องของความสามารถในการใช้ความรู้เพื่อการพัฒนา ก็ต้องครบวงจรหมด ตอนนี้สาขาใหม่เอี่ยมของโลกเลย คือ การจัดการความรู้ (Management of Knowledge) Harvard University เป็นแห่งแรกที่เปิด แล้วตอนนี้ก็เริ่มคิดจะเปิดกันหลายแห่ง

เผยแพร่ เพื่อให้สร้างมัน และก็นำมันมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทีนี้เมื่อเป็นอย่างนี้ ในยุคที่เป็น Knowledge Base Society หรือสังคมฐานความรู้นี้ สถาบันเช่นอุดมศึกษาก็ต้องคิดแล้วว่า องค์กรประกอบสำคัญที่จะทำให้สังคมเป็นสังคมฐานความรู้นี้ จะต้องทำอะไรกันบ้าง สอนอย่างเดิม มีกิจกรรมอย่างเดิม หรือจะต้องมีการยกเครื่องอะไรบางอย่าง คำตอบก็คือว่า ประการแรก สิ่งที่สำคัญใหม่ที่เขาเรียกว่า Knowledge Worker แรงงานความรู้เป็นเรื่องสำคัญ เรามีแรงงานความรู้เพียงพอและมีคุณภาพจริงหรือเปล่า ส่วนมากประเทศไทยก็มีขาดๆ เกินๆ วิทยาศาสตร์น้อย อันนั้นไม่มี วิศวกรน้อยเกินไปอะไรอย่างนี้ ก็จะพูดกันในภาษานี้ ฉะนั้นก็ต้องเป็นหน้าที่ของอุดมศึกษาจะต้องผลิต ต้องพัฒนา อันที่สอง การสร้างความรู้ อันที่สาม การเสริมสร้างนวัตกรรม และที่ผูกโยงไปเรื่องเทคโนโลยีด้วย เทคโนโลยี นวัตกรรม ผ่านกระบวนการ R&D พัฒนาค้นเพื่อให้เกิด Knowledge Worker นี้คือ องค์กรประกอบสำคัญของการจัดสร้างให้เป็นสังคมฐานความรู้ ถ้าเป็นอย่างนี้ก็หมายความว่า สถาบันอุดมศึกษา เรื่องภารกิจในการผลิตบัณฑิตต้องทบทวน ยังผลิตอยู่ แต่ต้องทบทวน บทบาทในการเป็นแหล่งผลิตและพัฒนาความรู้จะมีความสำคัญมากขึ้น เราจะมาทำหน้าที่แต่เพียงเป็น teaching institution เป็น training institution ไม่พอ จะต้องมาเป็นแหล่งผลิตและพัฒนาความรู้ R&D จะต้องเข้ามา เราจะต้องช่วยให้หน่วยงานต่างๆ ในสังคมสามารถ Manage ความรู้ได้ เมื่อเป็นอย่างนี้ ก็ต้องดูว่า ในสังคมฐานความรู้นี้ สิ่งซึ่งเป็นลักษณะของ Knowledge Workers หรือบัณฑิตในยุคใหม่นี้ ควรจะมีคุณลักษณะอย่างไร แล้ว General Education มันจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับตรงไหน แน่นนอนในการผลิตบัณฑิต เราเป็นส่วนหนึ่งประมาณ 1 ใน 4 หรือ 1 ใน 5 ของทั้งหมด เราไม่ได้เป็นเจ้าของอยู่คนเดียว เพราะถ้าดูหน่วยกิต สมมติว่า ใช้ต่ำสุด 120 General Education มัน 30 มันก็ 1 ใน 4 ถ้าดูเต็มเลย General Education มัน 30 มันก็ 1 ใน 5 เราคงไม่ไปเคลมว่า General Education ทำคนให้เป็นมนุษย์ แล้วถึงค่อยให้เป็นวิศวกร แล้วเป็นอะไร ๆ ก็ว่าไป แต่ผู้เดียว คงไม่ใช่ เราคงจะพูดได้ว่า อย่างน้อย 1 ใน 4 ที่เราจะต้องมีส่วนที่ช่วยทำให้บัณฑิตของมหาวิทยาลัยศรีปทุมเป็นมหาวิทยาลัยสำหรับคนรุ่นใหม่อย่างแท้จริง แล้วในส่วนที่คนอื่นเขาทำไม่ได้ หรือเขายกให้เราทำ ส่วนนั้นเราก็ต้องทำให้ดีที่สุด ในส่วนนี้ผมใช้คำอยู่ 2 คำ ว่าเรื่องแรกนี้ General Education มีหน้าที่สร้างพลเมือง เพราะฉะนั้น บัณฑิตทุกคนที่จบไปจากศรีปทุม ต้องเป็นพลเมืองดีในยุคใหม่ แล้วพลเมืองดีต้องรู้อะไรบ้าง นั่นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง ในขณะที่เดียวกัน ในโลกยุคไร้พรมแดน บัณฑิตต้องสามารถเป็นพลโลกด้วย เพราะต้องอยู่ร่วมโลกกับคนอื่น แม้แต่ทำงาน ตอนนี้ WTO มีการเปิดการศึกษาเสรี มีการลงทุนข้ามพรมแดน มีกิจกรรมข้ามกันไปข้ามกันมา เยอะแยะไปหมด จะต้องทำให้เป็นพลเมืองด้วย เป็นพลโลกด้วย สำหรับคนรุ่นใหม่ ก็มีบางส่วนที่เขาศึกษากันมากตอนนี้ แล้ว General Education ก็คงจะต้องสนใจเรื่องนี้ จะต้องตอบให้ได้ถึงสิ่งที่เรียกว่า Global Competencies หรือสมรรถนะสากลของคนรุ่นใหม่มีอะไร เมื่อวันก่อนที่ไปเสนอวิสัยทัศน์กลยุทธ์ก็เข้าใจว่า ท่านคณบดีได้นำเอาสิ่งที่ผมเคยเขียนไว้เกี่ยวกับ Global Competencies ไป Present ก็เป็นที่ประทับใจกัน ก็ขอนำมาซ้ำอีกทีหนึ่ง

ประการแรกเลย คนที่เป็นทั้งพลเมืองและพลโลกในยุคใหม่ จะต้องมีความสามารถในการใช้ภาษาที่เป็นสากลได้ไม่น้อยกว่า 1 ภาษา และตอนนี้จัดทั่วโลกยอมรับว่า ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ใช้กันทั่วโลกมากที่สุด เรื่องความสามารถในการใช้ภาษามันก็มาเกี่ยวข้องกับนโยบาย ซึ่งศรีปทุมก็เริ่มใช้นโยบายนี้ไปบางส่วน เช่น นโยบายสองภาษา เราจะเป็นมหาวิทยาลัยสองภาษาในหลายโปรแกรม และที่น่าสังเกตก็คือ ภาษาจีนในปัจจุบัน ถ้ามองดูโลกในปัจจุบัน ภาษาที่เป็น international รองจากภาษาอังกฤษ ก็คือ ภาษาจีน ไม่มีใครเถียง เพราะพลเมืองจีนพันกว่าล้าน จีนยังมีเมืองเล็กน้อยเต็มไปหมด สิงคโปร์ก็จีน คนที่รู้ภาษาจีนก็ติดต่อได้กว้างขวาง ซึ่งบางประเทศทำก็ประสบความสำเร็จไปแล้ว เช่น สิงคโปร์ ก็ประกาศนโยบายสองภาษาไปแล้ว คือ ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลาง คนจีนก็เรียนภาษาอังกฤษด้วย เราก็บอกว่าดูจุดนี้ค่อนข้างซ้ำ ซึ่งเราจะอ่อนมากภาษาอังกฤษไม่มีที่ไหนในโลกหรอกครับ เรียนภาษาอังกฤษมาแปดปี ไม่กระดิกหูเลย ตามหลักแล้ว ถ้าสอนดีมีประสิทธิภาพ 4 ปีก็พอ

ประเด็นที่สอง ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับคนอื่น ซึ่งผมถนัดภาษาไทยง่าย ๆ ว่า รู้เรา รู้เขา เราอยู่ในโลกที่เชื่อมโยงด้วย ICT เราจะมาอยู่แบบปิดหูปิดตาไม่ได้ คนไทยยุคใหม่จะต้องรู้เรา รู้เขา ตอนที่ผมอยู่ที่สุรนารี ผมจะต้องให้เรียนอย่างน้อย 1 หน่วยกิต ที่ว่าด้วยประชาคมโลก คืออย่างน้อยที่สุดให้รู้จักประชาคมโลกในส่วนที่เมืองไทยไปเกี่ยวข้องกับด้วย ไม่ต้องรู้สึกจนกระทั่งเป็นทูต แล้วในประชาคมโลกมันมีกติกอะไรบ้าง WTO เป็นต้น

ประเด็นที่สาม ก็คือ เรื่องความสามารถในการใช้ ICT มันคือ ทักษะของคนรุ่นใหม่ แล้วมันไม่ใช่เพียงเครื่องมือในการสื่อสารติดต่อ แต่มันเป็นเครื่องมือในการศึกษาหาความรู้ ซึ่งผมเองก็ได้พัฒนาจนสามารถใช้ประโยชน์ได้ ทุกวันนี้ผมได้รับการกำหนดให้พูดหลายเรื่อง ซึ่งผมก็ได้สืบค้นและย่อหน้าไปใช้ได้ มันจึงเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับคนรุ่นใหม่

ประเด็นที่สี่ คนรุ่นใหม่จะต้องมีความสามารถในการจัดการครับ คือ ยังไงก็ตาม การจัดการจะเข้ามามีส่วนในวิถีชีวิตปกติมาก ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารหรือไม่ เพราะเราจะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับองค์กร สังคม และงาน

และท้ายที่สุด การมีความรู้ความเข้าใจชาวซึ่งในค่านิยมสากล เรื่องนี้เป็นเรื่องใหญ่ ซึ่งเราไม่ค่อยได้สอนกัน มีค่านิยมสากลสำคัญ 3 เรื่องใหญ่ คือ ค่านิยมประชาธิปไตย ซึ่งถ้าใครไม่เป็นประชาธิปไตย จะถูกต่อต้าน ค่านิยมที่สอง ค่านิยมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ค่านิยมที่สาม คือ เรื่องสิทธิมนุษยชน ซึ่งถึงกับเขียนไว้ในรัฐธรรมนูญ

โลกยุคใหม่มีค่านิยมอย่างนี้ ใครจะเป็นคนสอน ให้วิเศษสอน หรือให้ใครสอน นี่จึงเป็นเรื่องที่จะต้องให้ Global Value แล้วให้เขาปฏิบัติไปสู่ชีวิตเขาได้เลย

ทั้งหมดนี้ก็เป็นเรื่องของศึกษาทั่วไปในฐานะในการผลิตบัณฑิต เรารับผิดชอบเรื่องความรู้รอบ ในการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ และก็พูดว่า เขาจะได้ไปเป็นนักทั้งหลายที่ดี ปรัชญาเมธีคนหนึ่งที่ผมประทับใจ และพูดไว้ชัดคือ St. John บอกว่า คนเป็นคน ก่อนจะเป็นวิศวกร ก่อนจะเป็นแพทย์ ก่อนจะเป็นครู ถ้าท่านไม่สามารถทำเขาเหล่านี้ให้เป็นคนเสียก่อน ท่านก็ไม่มีโอกาสที่จะได้วิศวกรที่ดี ครูที่ดีและแพทย์ที่ดี เพราะฉะนั้น เราจึงมาเป็นคนกันเถิด ขอบคุณครับ
